

Miraç Hadisi ve Fethu'l-Bârî'de İlgili Yerin Şerhindeki Bazı Nükteler

Bu metin, Sahîh-i Buhârî'de yer alan Mi'rac hadisine, Fethu'l-Bârî'de zikredilen şerhin bir bölümünden ibarettir. Söz konusu şerh, Allah Resûlü'nün -sallallahu aleyhi ve sellem- Burak üzerinde semâlara yükselişi esnasında bazı peygamberlerle karşılaşmasını konu edinmektedir. İbn Hacer Hazretleri, bu bağlamda, adı geçen peygamberlerin zikredilmesindeki hikmet ve hususiyete dair tahliller nakletmektedir.

Biz de bu pasajı, Hâfız İbn Hacer el-Askalânî'nin Fethu'l-Bârî adlı eserinden iktibas ettik.

Sahih-i Buhârî'de zikredilen hadîs-i şerîfte şöyle buyrulmuştur:

Allah'ın Nebîsi (sallallahu aleyhi ve sellem) onlara, İsrâ'ya götürüldüğü geceyi şöyle anlattı:

“Ben Hatîm'de —bazı rivayetlerde Hicr'de— uzanmış durumdayken bana bir kişi geldi. (Râvî dedi ki:) Onun 'şuradan şuraya yardı' dediğini işittim. Bununla neyi kastettiğini, yanımda bulunan Cârûd'a sordum. O da: 'Boğaz çukurundan saç bitimine kadar' dedi. Yine onun 'göğsünden saç bitimine kadar' dediğini işittim. Kalbim çıkarıldı; sonra içi imanla dolu altın bir kap getirildi, kalbim onunla yıkandı, ardından dolduruldu ve tekrar yerine kondu.

Sonra bana, katırdan küçük, merkebden büyük, beyaz bir binek getirildi. Cârûd, 'Ey Ebû Hamza, bu Burak mıdır?' dedi. Enes dedi ki: 'Evet.' Adımını gözünün gördüğü en uzak noktaya atıyordu. Ona bindirildim; Cebrâil beni alıp götürdü ve dünya semasına gelince kapının açılmasını istedi. 'Bu kim?' denildi. 'Cebrâil' dedi. 'Yanımdaki kim?' denildi. 'Muhammed' dedi. 'Ona gönderildi mi?' denildi. 'Evet' dedi. 'Hoş geldin; gelişi ne güzeldir' denildi ve kapı açıldı. İçeri girince Âdem'i gördüm. 'Bu senin baban Âdem' dedi; 'ona selâm ver.' Selâm verdim, o da selâmımı aldı ve 'Salih evlâda ve salih nebîye merhaba' dedi.

Sonra beni ikinci semaya çıkardı. Kapının açılmasını istedi. 'Bu kim?' denildi. 'Cebrâil' dedi. 'Yanımdaki kim?' denildi. 'Muhammed' dedi. 'Ona gönderildi mi?' denildi. 'Evet' dedi. 'Hoş geldin; gelişi ne güzeldir' denildi ve kapı açıldı. İçeri girince Yahyâ ile İsâ'yı gördüm; onlar dayı çocuklarıydı. 'Bunlar Yahyâ ile İsâ'dır; onlara selâm ver' dedi. Selâm verdim; selâmımı aldılar ve 'Salih kardeşe ve salih nebîye merhaba' dediler.

Sonra beni üçüncü semaya çıkardı. Kapının açılmasını istedi. 'Bu kim?' denildi. 'Cebrâil'

dedi. 'Yanıdaki kim?' denildi. 'Muhammed' dedi. 'Ona gönderildi mi?' denildi. 'Evet' dedi. 'Hoş geldin; gelişi ne güzeldir' denildi ve kapı açıldı. İçeri girince Yûsuf'u gördüm. 'Bu Yûsuf'tur; ona selâm ver' dedi. Selâm verdim; o da selâmımı aldı ve 'Salih kardeşe ve salih nebîye merhaba' dedi.

Sonra beni dördüncü semaya çıkardı. Kapının açılmasını istedi. 'Bu kim?' denildi. 'Cebrâil' dedi. 'Yanıdaki kim?' denildi. 'Muhammed' dedi. 'Ona gönderildi mi?' denildi. 'Evet' dedi. 'Hoş geldin; gelişi ne güzeldir' denildi ve kapı açıldı. İçeri girince İdrîs'i gördüm. 'Bu İdrîs'tir; ona selâm ver' dedi. Selâm verdim; o da selâmımı aldı ve 'Salih kardeşe ve salih nebîye merhaba' dedi.

Sonra beni beşinci semaya çıkardı. Kapının açılmasını istedi. 'Bu kim?' denildi. 'Cebrâil' dedi. 'Yanıdaki kim?' denildi. 'Muhammed' dedi. 'Ona gönderildi mi?' denildi. 'Evet' dedi. 'Hoş geldin; gelişi ne güzeldir' denildi. İçeri girince Hârûn'u gördüm. 'Bu Hârûn'dur; ona selâm ver' dedi. Selâm verdim; o da selâmımı aldı ve 'Salih kardeşe ve salih nebîye merhaba' dedi.

Sonra beni altıncı semaya çıkardı. Kapının açılmasını istedi. 'Bu kim?' denildi. 'Cebrâil' dedi. 'Yanıdaki kim?' denildi. 'Muhammed' dedi. 'Ona gönderildi mi?' denildi. 'Evet' dedi. 'Hoş geldin; gelişi ne güzeldir' denildi. İçeri girince Mûsâ'yı gördüm. 'Bu Mûsâ'dır; ona selâm ver' dedi. Selâm verdim; o da selâmımı aldı ve 'Salih kardeşe ve salih nebîye merhaba' dedi. Onu geçince ağladı. 'Niçin ağlıyorsun?' denildi. 'Benden sonra gönderilen bir gencin ümmetinden cennete girenlerin, benim ümmetinden cennete girenlerden daha çok olmasına ağlıyorum' dedi.

Sonra beni yedinci semaya çıkardı. Cebrâil kapının açılmasını istedi. 'Bu kim?' denildi. 'Cebrâil' dedi. 'Yanıdaki kim?' denildi. 'Muhammed' dedi. 'Ona gönderildi mi?' denildi. 'Evet' dedi. 'Hoş geldin; gelişi ne güzeldir' denildi. İçeri girince İbrâhim'i gördüm. 'Bu senin babandır; ona selâm ver' dedi. Selâm verdim; o da selâmımı aldı ve 'Salih evlâda ve salih nebîye merhaba' dedi.

Sonra Sidretü'l-Müntehâ'ya yükseltildim. Onun meyveleri Hecer küpleri gibiydi; yaprakları ise fil kulakları gibiydi. 'İşte bu Sidretü'l-Müntehâ'dır' denildi. Orada dört nehir vardı: ikisi bâtınî, ikisi zâhirî. 'Bunlar nedir ey Cebrâil?' dedim. 'Bâtınî olanlar cennetteki iki nehirdir;

zâhirî olanlar ise Nil ve Fırat'tır' dedi.

Sonra bana Beytü'l-Ma'mûr gösterildi. Ardından bana bir kap şarap, bir kap süt ve bir kap bal getirildi. Sütü aldım. 'Bu, senin ve ümmetinin üzerinde bulunduğu fitrattır' denildi.

Sonra bana her gün için elli vakit namaz farz kılındı. Geri döndüm; Mûsâ'ya uğradım. 'Ne ile emrolundun?' dedi. 'Her gün elli vakit namazla emrolundum' dedim. 'Ümmetin her gün elli vakit namaza güç yetiremez. Vallahi senden önce insanları denedim; Benî İsrâil'i çok çetin bir şekilde idare ettim. Rabbine dön, ümmetin için hafifletme iste' dedi.

Rabbime döndüm; benden on vakit indirildi. Sonra Mûsâ'ya döndüm; yine aynı şeyi söyledi. Rabbime döndüm; benden on vakit daha indirildi. Sonra Mûsâ'ya döndüm; yine aynı şeyi söyledi. Rabbime döndüm; benden on vakit daha indirildi. Sonra Mûsâ'ya döndüm; yine aynı şeyi söyledi. Rabbime döndüm; her gün için on vakit namazla emrolundum. Sonra döndüm; yine aynı şeyi söyledi. Rabbime döndüm; her gün için beş vakit namazla emrolundum.

Sonra Mûsâ'ya döndüm. 'Ne ile emrolundun?' dedi. 'Her gün beş vakit namazla emrolundum' dedim. 'Ümmetin her gün beş vakit namaza da güç yetiremez. Senden önce insanları denedim; Benî İsrâil'i çok çetin bir şekilde idare ettim. Rabbine dön, ümmetin için hafifletme iste' dedi. 'Rabbimden o kadar istedim ki artık haya ediyorum; fakat razı oldum ve teslim oldum' dedim.

Derken bir münâdî seslendi: 'Farzımı yürürlüğe koydum ve kullarımdan yükü hafiflettim.'"

Fethu'l-Bârî - Hadisin şerhi:

Burada yalnızca bu peygamberlerin zikredilmesine hasredilmesindeki hikmet, Resûlullah'ın -sallallahu aleyhi ve sellem- başına gelenlerin, onların her birinin başına gelenlere benzediğine işaret etmektir. Nitekim Hz. Âdem'in başına, cennetten yeryüzüne çıkarılmak suretiyle gelen hâl; Nebî'nin -sallallahu aleyhi ve sellem- hicret yoluyla Mekke'den Medine'ye çıkmak suretiyle başına gelen hâl benzemektedir. Bu iki peygamberi bir araya getiren ortak nokta, her birinin meşakkat, vatandan ayrılmanın zorluğu ve alışıldan kopmasıdır. Sonrasında ise her iki peygamber de, çıkarıldığı yere yeniden dönmüştür.

Hiz. İsa ve Hiz. Yahya'nın başına gelenler ise; ilk hicretten itibaren Yahudilerin düşmanlığı,

peygamberlere karşı isyan ve kötülükleridir.

Hiz. Yûsuf'un başına gelen ise, kardeşlerinin ona karşı işlediği fiillerde Kureys'in Resûlullah'a -sallallahu aleyhi ve sellem- yaptıklarına benzemektedir. Onlar, Hazreti Peygamberle savaşı sürdürmüş, ona karşı tuzak kurmuşlardır. Nihayetinde ise akıbet Hazreti Peygamber'in lehine olmuştur. Nitekim Hazreti Peygamber'in Kureyslilere, fetih günü söylediği şu sözle buna işaret edilmiştir: "Bugün size kınama yoktur." Bu, Yûsuf'un sözüdür.

Hiz. İdrîs ise Allah katında yüce bir makama yükseltilmiştir.

Hiz. Hârûn'da ise kavminin onu, kardeşi Hiz. Mûsâ'dan sonra sevmelerine bir işaret vardır. Hiz. Mûsâ'da ise kavminden gördüğü eziyetlere işaret edilmiştir. Nitekim Hazreti Peygamber'in bir defasında ifade buyurdıkları şu sözü buna işarettir: 'Mûsâ, bundan daha büyük eziyete maruz kalmış ve sabretmiştir.'

Hiz. İbrâhim'de ise, Resûlullah'ın -sallallahu aleyhi ve sellem- ömrünün sonlarında Beyt-i Atîk'e (Kâbe'ye) dayanması, haccı ikame etmesi ve Beyt'i yüceltmesiyle bir benzerlik söz konusudur.

Bunlar Süheylî'nin zikrettiği latif işaretlerdir.

İbnü'l-Münîr bu hususta bazı ilâvelerde bulunmuş ve peygamberler arasındaki fazilet meselesine daha fazla temas etmiştir. Ancak bana göre bu makamda asıl uygun olan, ifadeyi uzatmaktan kaçınmaktır. İbrahim ile yedinci semada karşılaşılmasının uygunluğuna dair zikredilen hususta ise ince ve latif bir anlam vardır. Bu, Resûlullah'ın -sallallahu aleyhi ve sellem- hicretin yedinci yılında Mekke'ye girişi ve Beyt'i tavaf etmesiyle gerçekleşen hususa uygundur. Zira hicretten sonra ancak bu dönemde Mekke'ye girip Beyt'e ulaşması mümkün olmuştur. Evvelinde değil. Buna karşın Hazreti Peygamber hicretin altıncı yılında oraya gitmek istemiş, fakat bundan alıkonulmuştur.

İbn Ebî Cemre dedi ki: Hazreti Âdem'in (a.s.) dünya semasında bulunmasındaki hikmet şudur: Çünkü o, peygamberlerin ilki ve babaların evvelidir; yani 'asıl' odur. Bu sebeple ilk semada yer almıştır. Bunun bir diğer veçhi de nübüvvetin, babalık şefkatiyle ünsiyet peydah etmesi içindir.

Miraç Hadisi ve Fethu'l-Bârî'de İlgili Yerin Şerhindeki Bazı Nükteler

İkinci semada ise Hz. İsa vardır; zira o, Hz. Muhammed'e -sallallahu aleyhi ve sellem- zaman bakımından en yakın peygamberdir. Ardından üçüncü semada Hz. Yusuf gelir; çünkü Hz. Muhammed'in -sallallahu aleyhi ve sellem- ümmeti cennete onun suretinde -sallallahu aleyhi ve sellem- girecektir. Dördüncüde Hz. İdris vardır; Allah Teâlâ'nın 'Onu yüce bir mekana yükselttik' (Meryem, 57) kavli gereği oradadır; dördüncü sema ise yedi kat göğün tam ortası ve en dengeli yeridir.

Beşincide Hz. Harun, kardeşi Hz. Musa'ya yakınlığı sebebiyle bulunur. Altıncıda Hz. Musa vardır ki, Allah'ın kelamına muhatap olma faziletiyle Hz. Harun'dan daha üst mertebededir. Yedincide ise Hz. İbrahim vardır; zira o 'son baba'dır. Peygamber Efendimiz'in -sallallahu aleyhi ve sellem- başka bir aleme (Sidretü'l-Münteha ve ötesine) yönelmeden hemen önce onunla görüşmesiyle, kalbinde yeni bir ünsiyet ve huzur tazelenmesi münasip düşmüştür.

Ayrıca 'Halilullah' olan Hz. İbrahim'in makamı, menzillerin en yücesinde olmayı gerektirir; ancak 'Habibullah' olan Hz. Muhammed'in makamı onun makamından da üstündür. Bu sebeple Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem-, Hz. İbrahim'in makamından da öteye, 'Kâbe kavseyn' (iki yay aralığı kadar) veya daha da yakınına yükselmiştir.

Hazırlayan: Abdurrahman Beşikçi

Editör: Emir Çakır